

Треба створити єдину обґрунтовану систему оцінних показників ефективності господарювання підприємств і їхніх підрозділів. Існує також необхідність у підвищенні оперативності економічного аналізу, удосконаленні організаційних форм аналітичної роботи і перебудові інформаційних потоків.

Варто також запозичити досвід розвинутих країн з організації та методики аналізу кон'юнктури ринку. Щодо перспектив розвитку економічного аналізу доцільно звернутись до тих його методичних і організаційних засад, які протягом десятків років формувалися у США.

Дуже важливим є розроблення багатоваріантних розв'язань аналітичних задач та методика вибору з них того варіанта, який буде оптимальним для заданих параметрів.

Вирішення актуальних проблем аналізу потребує широкого застосування економіко-математичних методів, електронно-обчислювальної техніки й персональних комп'ютерів. Це дасть змогу скоротити протяжність інформаційних потоків, знизити ймовірність помилок під час добору й передавання даних.

У міру розвитку ринкової економіки масштаби виробництва, темпи його зростання повинні прискорюватись. Тому треба скоротити час між проведенням аналізу та використанням його висновків.

Поліпшення організації та повніше використання економічного аналізу в управлінні тісно пов'язані з усією системою вдосконалення господарського механізму в нашій країні, спрямованою на підвищення ефективності виробництва і якості праці в усіх ланках національної економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баканов М. И., Шеремет А. Д. Теория экономического анализа. — М.: Финансы и статистика, 1997.
2. Калина А. В., Конева М. И., Яценко В. А. Современный экономический анализ и прогнозирование. — К.: МАУП, 2003.
3. Економічний аналіз. За ред. проф. М. Г. Чумаченка. — К.: КНЕУ, 2003.

О. В. Коваленко, аспірантка,
Черкаський державний технологічний університет
В. Ю. Руденко, студентка,
Черкаський державний технологічний університет

СИСТЕМА УЗГОДЖЕННЯ ПОДАТКОВОГО І ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ

Поняття «витрати» в економічній теорії та практиці є одним із найбільш дискусійних. Деяко інакше трактування визначення сутності витрат дається в економічній теорії, законодавчій базі, положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку.

За загальноприйнятим розумінням, витрати — це те, що підприємство, організація чи інший суб'єкт господарювання затрачає при здійсненні господарської діяльності. Можливо, проблема трактування витрат не була такою актуальною, якби не з'явилися податковий, фінансовий і управлінський облік, в яких сутність витрат визначена по-різному. У наш час це є доволі важливим, адже визначення термінів у кожному законодавчому акті стоїть на першому місці і від правильного їх трактування і розуміння залежить подальша успішна діяльність об'єкта господарювання.

Через різне трактування «витрат» їх визначення потрібно дослідити:

- а) з точки зору економічної теорії;
- б) з точки зору бухгалтерського обліку;
- в) з точки зору податкового обліку.

Витрати досліджували ще класики економічної теорії. Під цим терміном вони розуміли середні суспільні витрати на одиницю, тобто те, що коштує окрема одиниця продукції на середньому підприємстві або чому дорівнюють середні витрати на всіх підприємствах, що належать до галузі. Витрати виробництва визначались класиками і як ціна виробництва з урахуванням рентних платежів. Відповідно до марксистської концепції витрати виробництва — це те, в що обходиться товар капіталісту, а саме сума придбання засобів виробництва і робочої сили.

Прихильники концепції визначення маржинального доходу витрати розуміють як психологічне явище, що базується на граничній корисності, поняття витрати належать до окремого підприємства і розглядається як функція від масштабу виробництва. Економіст Фрідріх Візер є розробником суб'єктивної теорії витрат альтернативних можливостей, відповідно до якої дійсні витрати виробництва певного товару дорівнюють найбільшій корисності тих благ, які суспільство могло б отримати, якщо б по-іншому використовувало витрачені виробничі ресурси. Дж. А. Гобсон ввів поняття людські витрати, що вимірюються якістю і характером трудових зусиль працівників та їх здібностями. Неокласичні концепції розглядають витрати як суму грошових коштів на придбання засобів виробництва. Як видно з вищеведеного, існує багато трактувань суті витрат залежно від того, що покладали в їх основу [4].

Поняття витрат є категорією економіки і бухгалтерського обліку, тому єдині методологічні підходи до їх визначення є важливим в системі управління. Величина витрат підприємства впливає на розмір прибутку, суму податку на прибуток, а також податку на додану вартість, які підлягають сплаті.

У податковому обліку термін «витрати» ототожнюється з поняттям «валові витрати». Згідно з Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств» валові витрати трактуються, як сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних як компенсація вартості товарів (робіт, послуг), які придбаваються (виготовляються) таким платником податку для їх подальшого використання у власній господарській діяльності [1].

З точки зору бухгалтерського обліку відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або

збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками) за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [2]. Це визначення розкриває економічний зміст витрат, але в більший мірі залежить від прийнятих на підприємстві правил і процедур бухгалтерського обліку, які зазначені в обліковій політиці підприємства.

В бухгалтерському обліку витрати виникають при придбанні активів, в тому числі результатів робіт, а при продажу цих активів або продукції виготовленої з них або з використанням цих активів. В цьому полягає бухгалтерський принцип відповідності витрат доходам.

Між податковими та бухгалтерськими витратами, як валовими витратами та витратами виробництва (діяльності) є певні відмінності та взаємозв'язок наведені в табл. 1.

Таблиця 1

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ВАЛОВИХ ВИТРАТ ТА ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ

Податковий облік	Взаємозв'язок	Фінансовий облік
Валові витрати	Об'єкт оподаткування	Витрати виробництва (діяльності)
Для визначення оподаткованого прибутку	Мета ведення обліку витрат	Для визначення собівартості виготовленої продукції (робіт, послуг) і визначення фінансового результату діяльності підприємства
<i>Витрати, що відносяться до складу валових витрат:</i> — витрати, пов'язані з придбанням сировини, матеріалів (робіт, послуг); — попередня оплата поставальникам за товарно-матеріальні цінності	Склад витрат	<i>Витрати, що не відносяться до складу витрат виробництва (діяльності):</i> — витрати пов'язані з придбанням сировини, матеріалів (робіт, послуг) обліковуються у складі виробничих запасів; — кошти, перераховані як попередня оплата, зараховується до складу дебіторської заборгованості
<i>Витрати, що не відносяться до складу валових витрат:</i> — амортизація основних засобів; — витрати на сплату штрафів, неустойки, пені за порушення умов господарських договорів на користь інших осіб		<i>Витрати, що не відносяться до складу витрат виробництва (діяльності):</i> — амортизація основних засобів; — витрати на сплату штрафів, неустойки, пені за порушення умов господарських договорів на користь інших осіб

В податковому законодавстві відображається не економічний зміст, а формальна сторона явища. В податковому обліку, на відміну від бухгал-

терського витрати пов'язані не зі споживанням, а із придбанням активів і послуг. Тому бухгалтерське поняття «витрат» не можна прямо застосовувати до податкового поняття «валові витрати», а також вважати, що валові витрати можуть визнаватися лише у тому випадку, якщо надалі вони будуть визнані витратами за правилами бухгалтерського обліку [3].

З вище наведеного слідує, що є різні трактування самих термінів витрат. З одного боку витрати — це сума будь яких витрат, пов'язаних з веденням господарської діяльності, тоді як трактування витрат в стандартах обліку передбачає вибуття і зменшення активів. Отже, на нашу думку, слід дещо розширити поняття витрат, поданого в стандартах, адже, наприклад, витрачення сировини для виготовлення певного виду продукції не є зменшення власного капіталу. Тому дані витрати можна назвати тимчасовими або поточними, які в кінці періоду будуть формувати собівартість випущеної продукції (виконаних робіт, послуг тощо). А ця собівартість вже буде формуватись на основі дійсних витрат. Тобто потрібне чітке розмежування терміну витрати, які формують собівартість продукції, так і витрати, які згідно з П(С)БО передбачають зменшення активів під час здійснення поточної діяльності підприємства.

Як свідчать проведені дослідження доцільніше було б вести бухгалтерський облік витрат, котрі виникають при нарахуванні податків, зборів, обов'язкових і страхових платежів, на окремому рахунку, а не шляхом розкидання їх на різні витратні рахунки залежно від видів діяльності. Це згрупування зазначеної інформації сприятиме ефективному веденню оперативного бухгалтерського, управлінського та податкового обліку і підвищить рівень уніфікації інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств».
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати».
3. Бухгалтерський податковий облік. Навчальний посібник для студентів. / за ред. д-ра. екон. наук, проф. Ф. Ф. Бутинця, канд. екон. наук, доц. С. Л. Берези. — 2-е видання; доп. і перероб. — Житомир: ПП «Рута», 2004. — 384 с.
4. Мельник А. Витрати діяльності і валові витрати: нове розуміння їх суті в бухгалтерському та податковому обліку. // Вісник Тернопільської академії народного господарства. — С. 91.

О. Д. Коліндрицька, аспірант,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА

Серед питань бухгалтерського обліку, що найчастіше обговорюються на сторінках наукової літератури, безпомилково можна виділити облік витрат виробництва. Цій темі присвячено десятки дисертацій вітчизняних та іноземних авторів. Такий інтерес науковців є